

Alþingi
Erindi nr. P 140/573
komudagur 1.12.2011

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Stykkishólmi, 30. nóvember 2011

Efni: Umsögn Náttúrustofu Vesturlands um frumvarp til laga um breytingu á lögum um náttúruvernd, nr. 44/1999

Umrætt frumvarp felur í sér ýmsar jákvæðar breytingar á lögum um náttúruvernd nr. 44/1999. Hér eru gerðar athugasemdir við skilgreiningu á framandi lífveru í 1. gr. frumvarpsins og við 3. gr. um sérstaka vernd.

1. grein

Misskilningur er algengur í umræðu um framandi og ágengar tegundir og virðist hann oft tengjast skilgreiningum. Til þess að minnka hættu á misskilningi þarf að skerpa enn betur á skilgreiningunni um framandi lífverur.

Þegar litið er til framandi tegunda má taka mið af skilgreiningu NOBANIS-verkefnisins um framandi tegundir í Mið- og Norður-Evrópu og skilgreiningu sem fram kemur í leiðbeiningarreglum Samningsins um líffræðilega fjölbreytni¹, sem finna má á netslóðinni <http://www.cbd.int/decision/cop/?id=7197>. Í skilgreiningum samningsins á framandi tegund og innflutningi er m.a. tekið fram að framandi tegundir séu innfluttar lífverur og að innflutningur sé ætíð af mannavöldum:

"i. "alien species" refers to a species, subspecies or lower taxon, introduced outside its natural past or present distribution; includes any part, gametes, seeds, eggs, or propagules of such species that might survive and subsequently reproduce;...

iii. "introduction" refers to the movement by human agency, indirect or direct, of an alien species outside of its natural range (past or present). This movement can be either within a country or between countries or areas beyond national jurisdiction;"

Að teknu tilliti til framangreinds gæti skilgreiningin á íslensku hljómað eitthvað á þessa leið:

Framandi lífvera: Tegund, undirtegund eða lægri flokkunareining (svo sem afbrigði, kyn eða stofn), þar með talið líflutar, kynfrumur, fræ, egg eða dreifingarform sem geta lifað af og fjölgað sér, sem menn hafa flutt (viljandi eða óviljandi) út fyrir sitt náttúrulega forna eða núverandi útbreiðslusvæði, óháð því hvenær það gerðist.

Þessi skilgreining er skýr og jafnframt nægilega ítarleg. Athygli er vakin á því að skilgreiningin tekur einnig til lífvera sem færðar eru til innanlands. Samkvæmt þessu væru lífverur af staðbundnum stofni sem færðar væru á milli landshluta orðnar framandi lífvera, að því tilskildu að þær væru færðar út fyrir það útbreiðslusvæði sem stofninn hefði fram til þessa takmarkast við náttúrulega, þ.e. án íhlutunar manna.

3. grein

Sérstök vernd

Ákvæði 37. gr. um sérstaka vernd nokkurra náttúrufyrirbæra eru í tillögunum orðin ákveðnari og skýrari en áður og því er sérstaklega fagnað að inn er komið ákvæði um vernd birkiskóga og leifa þeirra.

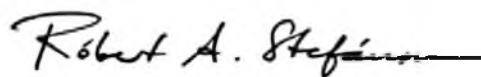
¹ COP 6 Decision VI/23 2002

Stærðarmörk votlendissvæða sem njóta sérstakrar verndar ættu að færast niður í 500 m² votlendis til samanburðar við LULUCF (Land use, land use-change and forestry) hluta loftslagssamningsins sem Íslendingar eru aðilar að. Litlar tjarnir og nánasta umhverfi þeirra geta verið mjög mikilvæg búsvæði fjölmargra lífvera. Mörg lítil ósamfelld votlendissvæði, sem saman mynda stærri fjölbreyttari heild þar sem saman fara þurrlendi og votlendi, geta verið mjög mikilvæg búsvæði fugla og vaxtarstaðir plantna. Þau eru ekki síður mikilvæg en stór votlendissvæði fyrir líffræðilega fjölbreytni og afkomu ýmissa lífvera. Fuglar nota til að mynda fjölbreytta blöndu þurrlendis og votlendis innan sama varptíma en kröfur aldurshópa geta verið mismunandi.² Mikilvægi votlendissvæða fer því ekki eingöngu eftir flatarmáli og er mikilvægt að staðinn verði vörður um það litla votlendi sem ekki hefur enn verið raskað.

Óröskuð votlendi eru alla jafna dýrmætari en endurheimt. Setja þarf ákvæði í náttúruverndarlögin um það að ef nauðsynlegt er að raska votlendi eigi framkvæmdaaðili að kosta endurheimt sem nemur a.m.k. tvöföldu því flatarmáli sem raskað var. Hlutfallið er matsatriði og rétt væri að styðjast við alþjóðasamninga og erlend lög hvað það varðar. Setja þarf sambærilegt ákvæði um endurheimt birkiskóga, sé þeim raskað.

Áfram er gert ráð fyrir að náttúruverndarnefndir viðkomandi sveitarfélaga veiti umsögn en náttúruverndarnefndir eru ekki til staðar í öllum sveitarfélögum eða a.m.k. lítt virkar. Náttúrustofur, sem hafa aðsetur í héraði, eru í mikilli nálægð við viðfangsefnið og stunda jafnvel á því rannsóknir. Eðlilegt væri að tilgreina þær sem umsagnaraðila og jafnvel eftirlitsaðila með þeim náttúruyfyrirbærum sem falla undir sérstaka vernd, hver í sínum landshluta. Eftirlitið mætti skilgreina í samningi við viðeigandi yfirvöld í hverju tilfalli.

Virðingarfyllst f.h. Náttúrustofu Vesturlands

Róbert A. Stefánsson, líffræðingur
og forstöðumaður Náttúrustofu Vesturlands

Náttúrustofa Vesturlands

Hafnargötu 3, 340 Stykkishólmi. www.nsv.is

² Tómas Grétar Gunnarsson 2010. *Votlendi og vaðfuglar í ljósi landnotkunar. Náttúrufræðingurinn 79. 75-86.*